

การประพันธ์เพลงระบำโบราณคดีปราสาทเขาน้อยสีชมพู
MUSIC COMPOSITION OF AN ARCHEOLOGICAL DANCE:
PRASAT KAONOI SI CHOMPOO

กิตติภรณ์ ชิตเทพ* KITTIPAN CHITTEP*

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องการประพันธ์เพลงระบำโบราณคดีปราสาทเขาน้อยสีชมพู เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อประพันธ์เพลงระบำโบราณคดีปราสาทเขาน้อยสีชมพู จากการศึกษาพบว่าปราสาทเขาน้อยสีชมพู ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลคลองน้ำใส อำเภอรัฐประเทศ จังหวัดสระแก้ว ประกอบด้วยปราสาท 3 หลัง พบโบราณวัตถุจำนวนมาก พบประเพณีบุญขึ้นเขา การบวงสรวงปราสาทเขาน้อยสีชมพูในช่วงวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 6 พิธีสักการะรอยพระพุทธรูป ก่อเจดีย์ทรายและมีมหรสพรื่นเริงทั้งนี้ไม่ปรากฏพบวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้าน

เพลงระบำโบราณคดีปราสาทเขาน้อยสีชมพู ประพันธ์ขึ้นตามหลักดุริยางคศิลป์ไทยประกอบด้วยทำนอง อัตราร้อยสองชั้น 3 ท่อน อัตราร้อยชั้นเดียว 1 ท่อน สะท้อนถึงเอกลักษณ์ของปราสาทเขาน้อยสีชมพูและวิถีชีวิต ประเพณีของคนในชุมชนคลองน้ำใส ทำนองเพลงสำเนียงเขมรแสดงถึงอารยธรรมเขมรและสำเนียงลาวแสดงถึงวัฒนธรรมชาวไทยอยู่ในชุมชนคลองน้ำใส จังหวะฉิ่งอัตราร้อยสองชั้นและชั้นเดียวแบบสามัญ จังหวะหน้าทับเขมรและหน้าทับแบบพิเศษในทำนองเพลงเร็วที่เป็นสำเนียงลาว กำหนดใช้เสียงทางเพียงอล่างและทางนอกการดำเนินทำนองเป็นแบบกึ่งบังคับทาง ไม่พบทำนองอัตลักษณ์เข้าแบบ เพลงระบำปราสาทเขาน้อยสีชมพูเป็นผลงานสร้างสรรค์ด้านดุริยางคศิลป์ที่เชื่อมโยงวิถีชีวิต ชุมชน ศิลปวัฒนธรรมเข้าไว้ด้วยกัน

คำสำคัญ : การประพันธ์เพลงไทย/ เพลงระบำ/ ปราสาทเขาน้อยสีชมพู

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาดนตรีและการแสดง คณะดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพา, kittipanc@go.buu.ac.th.

*Assistant Professor, Department of Music and Performing Arts, Faculty of Music and Performing Arts, Burapha University, kittipanc@go.buu.ac.th.

Receive 30/3/66, Revise 17/5/66, Accept 23/5/66

Abstract

The qualitative research entitled Music Composition of an Archeological Dance: Prasat Kaonoi Si Chompoo aims to compose a Thai traditional music called Rabam Prasat Kaonoi Si Chompoo inspired by an archeological site “Prasart Kaonoi Si Chompoo”, Klong Namsai, Aranyaprated, Srakao province. The study reveals that Prasat Kaonoi Si Chompoo located on Klong Namsai, Aranyaprated, Srakao province consists of 3 pagodas in which archaeological antiques were found. There is a festival called Boon Khuen Kao, the villagers are worshipping and made merit on the 15th day of the waxing moon in the 6th lunar month including paying homage to the Buddha footprint as a festival. There was no culture of folk music in the area of Klong Namsai community.

Rabam Prasat Kaonoi Si Chompoo was composed by Thai traditional music theory, consists of 3 movements of three 2nd variation melodies and a 1st variation melody expresses the uniqueness of archeological site and the way of living of Klong Namsai people. The musical dialect of the Khmer accent represents the pass Khmer civilization, the Laotian accent represent the Thai-Yor people in Klong Namsai. The normal Ching rhythmic pattern in the 2nd variation and 1st variation was used, there were two Natab namely Natab Khmer in Khmer accent melody and a special Natab in Laotian accent melody. There were two musical scales namely Chawa and Piang-or Bon. The melody was a semi-general melodic line and there was no stock character used in the piece. Rabam Prasat Kaonoi Si Chompoo was a music that connected the way of living, community, art and culture.

Keywords: Thai traditional music composition/ Rabam music/ Prasat Kaonoi Si Chompoo

บทนำ

ปราสาทเขาน้อยหรือปราสาทเขาน้อยสี่ชมพูตั้งอยู่ที่วัดเขาน้อยสี่ชมพู หมู่ที่ 1 ตำบลคลองน้ำใส อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ห่างจากตัวอำเภอล้อมประมาณ 12 กิโลเมตร ตั้งอยู่บนยอดเขาเดี่ยว ๆ สูงราว 80 เมตร สันนิษฐานว่าปราสาทนี้สร้างในพุทธศตวรรษที่ 12 และมีการบูรณปฏิสังขรณ์ในพุทธศตวรรษที่ 15 และคงความสำคัญจนถึงพุทธศตวรรษที่ 16 เชื่อว่าเป็นศาสนสถานในศาสนาฮินดู ตัวปราสาทเป็นโบราณสถานไม่ก่ออิฐสอปูน ประกอบด้วยปราสาทก่อด้วยอิฐ 3 หลังคือ ปราสาททิศเหนือ ปราสาทองค์กลาง และวิหารทิศใต้ แต่คงเหลือเพียงปราสาทองค์กลางเท่านั้นที่ยังคงสภาพค่อนข้างสมบูรณ์ ส่วนปราสาททางทิศเหนือ และวิหารทิศใต้เหลือเพียงฐานเท่านั้น เมื่อปี พ.ศ. 2478 ปราสาทเขาน้อยได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแห่งชาติจากกรมศิลปากร และมีการสำรวจขุดพบโบราณวัตถุจำนวนมาก เช่น โบราณวัตถุทำจากโลหะ เครื่องปั้นดินเผา ทัพหลังหินทราย 5 ชิ้น พบประติมากรรมรูปนางมโหฬารสุวรรณีสีกร ซึ่งสูญหายไปแล้วและค้นพบแผ่นจารึกบ่งบอกถึงการสร้างปราสาทเรียกว่า "จารึกเขาน้อย" และทัพหลังหินทรายแบบสมโบร์ไพรกุกอายุประมาณพุทธศตวรรษที่ 12 ศิลปินกระษัตริย์มหาศักราช 559 ตรงกับ พ.ศ. 1180 ซึ่งเป็นจารึกที่ระบุดัศกรากเก่าที่สุดในประเทศ โบราณวัตถุต่าง ๆ ที่ได้จากการขุดค้น ปัจจุบันเก็บรักษาและตั้งแสดงอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ปราจีนบุรี และได้จำลองทัพหลังหินทรายที่ค้นพบ ตั้งไว้บริเวณดังกล่าวเพื่อให้ได้ศึกษาเรียนรู้¹

กรมศิลปากรได้จัดแสดงระบำโบราณคดี 5 ชุด เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2510 ในพิธีเปิดอาคารพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร ซึ่งระบำโบราณคดี 5 ชุด ประกอบด้วย ระบำทวารวดี ระบาศรีวิชัย ระบาลพบุรี ระบำเชียงแสนและระบาสุโขทัย โดยอาจารย์ธนิศ อยู่โพธิ์ ได้กล่าวถึงบุคคลสำคัญที่สร้างระบำโบราณคดีซึ่งเป็นต้นแบบของทำนองเพลงและทำรำมาจนปัจจุบัน ดังนี้

ระบำชุดโบราณคดี

มนตรี ตราโมท	สร้างเพลงดนตรี
หม่อมแก้ว สนิทวงศ์เสนี	
ครูลมุล ยมะคุปต์	ให้ทำรำและฝึกซ้อมนาฏศิลป์
ครูเฉลย ศุขะวนิช	
สนิท ดิษฐพันธ์	ออกแบบเครื่องแต่งกาย
ธนิศ อยู่โพธิ์	ประติมากรรมสร้าง
อธิบดีกรมศิลปากร	อำนวยความสะดวก

คุณครูมนตรี ตราโมท ได้สร้างสรรค์เพลงระบำชุดโบราณคดีขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์แสดงให้เห็น อัตลักษณ์ของชนชาติไทยที่มีประวัติอันยาวนานเป็นประเทศเอกราช วิธีการประพันธ์เพลงยึดแนวทางมาจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี ประกอบไปด้วย 5 เพลง ได้แก่ เพลงระบำทวารวดี เพลงระบาศรีวิชัย เพลงระบาลพบุรี เพลงระบำเชียงแสน และเพลงระบาสุโขทัย ซึ่งเป็นทำนองเก่านำมาขยายเป็นสองชั้นเพลงระบำชุดนี้ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายมาจวบจนปัจจุบัน³ นอกจากเพลงระบำโบราณคดีทั้ง 5 เพลงดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่ากรมศิลปากรได้มีการสร้างสรรค์บทเพลงระบาศรีวิชัยสิ่งที่เป็นการศึกษายุคสมัยของปราสาทเมืองสิงห์ จังหวัด

1. "แหล่งท่องเที่ยวปราสาทเขาน้อยสี่ชมพู จังหวัดสระแก้ว," กระทรวงวัฒนธรรม, <http://www.m-culture.in.th/album/185407>. แหล่งท่องเที่ยวปราสาทเขาน้อยสี่ชมพู.
2. ธนิศ อยู่โพธิ์, *ระบำชุดโบราณคดี หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพนางใบศรี แสงอนันต์ ณ เมรุวัดตรีทศเทพ วันที่ 24 กรกฎาคม 2554* (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ไทภูมิ พับลิชชิ่ง จำกัด, 2554).
3. ลักษณ์วดี จตุรภัทร์, "งานสร้างสรรค์เพลงระบำชุดโบราณคดี ของครูมนตรี ตราโมท" (วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล, 2543), 106-109.

กาญจนบุรี และนอกจากนี้ รองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อนยังได้ประพันธ์เพลงระบำจันเสนโดยศึกษายุคสมัยของเมืองจันเสนที่มีความเจริญรุ่งเรืองในสมัยทวารวดี

จากการอภิปรายข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่าในพื้นที่ภาคตะวันออก ยังมีร่องรอยของโบราณสถานที่เป็นอารยธรรมสมัยโบราณที่สามารถนำมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานด้านดุริยางคศิลป์ที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ และเพื่อให้เกิดความยั่งยืนทางมรดกทางวัฒนธรรม สอดคล้องกับพันธกิจที่สำคัญคณะดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพาคือการดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม มุ่งเน้นการวิจัยในด้านศิลปวัฒนธรรม ที่จะพัฒนาองค์ความรู้ด้านวิชาการของพื้นที่ภาคตะวันออก และประเทศไทยในฐานะหนึ่งสมาชิกประเทศอาเซียน

ผู้วิจัยเกิดแรงบันดาลใจในการกำหนดหัวข้อวิจัย “การประพันธ์เพลงระบำโบราณคดีปราสาทเขาน้อยสีชมพู” เพื่อการสะท้อนอัตลักษณ์ร่วมของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน และนำเสนอให้เข้าสู่โลกยุคปัจจุบัน อีกทั้งทำให้เกิดการตระหนักรู้ถึงความสัมพันธ์ รวมไปถึงยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการกระตุ้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้ยั่งยืนได้อีกทางหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประพันธ์เพลงระบำโบราณคดีปราสาทเขาน้อยสีชมพู

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประพันธ์เพลงระบำโบราณคดีปราสาทเขาน้อยสีชมพู เป็นการใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งศึกษา แนวคิดในการประพันธ์เพลงระบำโบราณคดี รวมถึงบริบทวัฒนธรรมดนตรีพื้นถิ่นในอำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว และประพันธ์ดนตรีประกอบการแสดงระบำโบราณคดี ปราสาทเขาน้อยสีชมพู โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารวิชาการและข้อมูลภาคสนาม มุ่งศึกษาบริบทของปราสาทเขาน้อยสีชมพู ตำบลคลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้วและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิแบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structure interview) โดยแบ่งผู้ทรงคุณวุฒิออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของปราสาทเขาน้อยสีชมพู ตำบลคลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ได้แก่

1) พระครูบรรพตวรพิทักษ์ เจ้าอาวาสวัดเขาน้อย ตำบลคลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

2) นายผ่อง เกตุสอน ปราชญ์ชาวบ้าน ตำบลคลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

3) นายพูนสวัสดิ์ จันทราวุฒิ ผู้อำนวยการโรงเรียน อพป. คลองน้ำใส ตำบลคลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

4) นายเพิ่มพันธ์ นนตะศรี ภัณฑารักษ์ปฏิบัติการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ปราจีนบุรี

กลุ่มที่ 2 ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านดุริยางคศิลป์และ

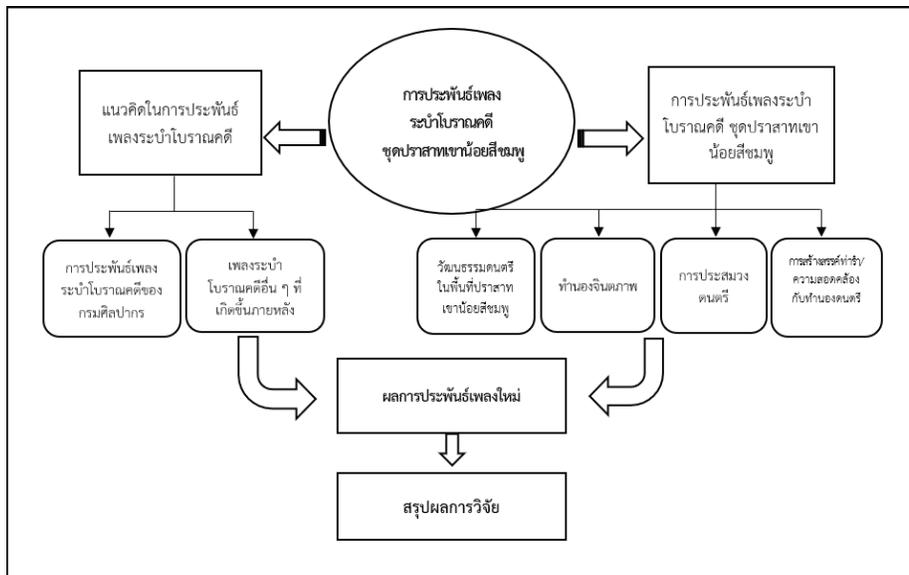
นาฏศิลป์ไทย ได้แก่

- 1) ครูไชยยะ ทางมีศรี ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มงานดุริยางค์ไทย สำนักการสังคีต กรมศิลปากร
- 2) ครูสงบ ทองเทศ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านดุริยางคศิลป์ไทยแห่งภาคตะวันออกเฉียง
- 3) อาจารย์มานิต เทพปฏิมาพร อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีและการแสดง คณะดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพา

2. การถอดข้อมูลเสียง ข้อมูลภาพ และข้อมูลสัมภาษณ์ เรียบเรียงข้อมูลเป็นเอกสาร

3. รูปแบบของการสร้างสรรค์

การประพันธ์เพลงระบำโบราณคดีปราสาทเขาน้อยสีชมพู ใช้แนวคิดการประพันธ์ทำนองขึ้นใหม่ตามหลักดุริยางคศิลป์ไทย ตามแนวทางของ ครูมนตรี ตราโมท และรองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี โดยใช้วิธีในการประพันธ์ ได้แก่ การประพันธ์จากทำนองเพลงต้นราก และการประพันธ์แบบอัตโนมัติ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา : ผู้วิจัย

ผลการวิจัย

การสร้างสรรค์ผลงานการประพันธ์เพลงระบำโบราณคดีปราสาทเขาน้อยสีชมพู ผู้วิจัยจะทำการอธิบายโครงสร้างการประพันธ์เพลงระบำโบราณคดีปราสาทเขาน้อยสีชมพู การสร้างสรรค์ทำนองเพลงจากแรงบันดาลใจและที่มาของทำนอง และการวิเคราะห์ทำนองเพลง

1. แนวคิดในการประพันธ์เพลงระบำโบราณคดีปราสาทเขาน้อยสีชมพู

แนวคิดในการสร้างสรรค์ทำนองเพลงระบำโบราณคดีปราสาทเขาน้อยสีชมพู เป็นการเก็บข้อมูลพื้นที่ภาคสนามทางประวัติศาสตร์ปราสาทเขาน้อยสีชมพู อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ประกอบกับการศึกษาบริบทด้านดนตรีในพื้นที่ การสร้างสรรค์ทำนองเป็นการประพันธ์ขึ้นใหม่ตามหลักดุริยางคศิลป์ไทยโดยอาศัยรูปแบบสถาปัตยกรรมของปราสาทเขาน้อยสีชมพูเป็นแรงบันดาลใจ

ภาพที่ 2 โบราณปราสาทเขาน้อยสี่ชมพู ตำบลคลองน้ำใส อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว
ภาพที่ 3 ทับหลังหมายเลข 1 ของปราสาทเขาน้อยสี่ชมพู ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ปราจีนบุรี
ที่มา : ผู้วิจัย

จากรูปแบบสถาปัตยกรรมที่ปรากฏเป็นศิลปะแบบเขมร ซึ่งเป็นอิทธิพลสำคัญในการประพันธ์บทเพลงระบำโบราณคดีปราสาทเขาน้อยสี่ชมพู ในลักษณะสำเนียงเขมร สอดคล้องกับทำนองเพลงระบำลพบุรี ในชุดระบำโบราณคดีของกรมศิลปากร ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากสถาปัตยกรรมแบบเขมรเช่นกัน เป็นระบำที่สร้างขึ้นจากหลักฐานทางโบราณวัตถุและโบราณสถานสมัยหนึ่ง ซึ่งขอมสร้างขึ้นหรือสร้างขึ้นตามศิลปะแบบขอม ดังที่มีอยู่ในประเทศกัมพูชา และในประเทศไทย เช่น ปราสาทสามยอดที่จังหวัดลพบุรีและมีอยู่เป็นอันมากในจังหวัดอื่น ๆ ทางภาคตะวันออกหรือตะวันออกเฉียงเหนือ ด้วยเหตุนี้ ทำนองดนตรีของระบำชุดนี้จึงมีสำเนียงเป็นเขมร⁴

ครูไชยยะ ทางมีศรี ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มงานดุริยางค์ไทย สำนักการสังคีต กรมศิลปากร ได้ให้คำอธิบายเรื่องการประพันธ์ทำนองเพลงสำเนียงเขมรไว้ว่า การประพันธ์ตามหลักดุริยางค์ศิลป์ทั้งการย่อ ขยาย การทำทางเปลี่ยนลักษณะการประพันธ์แบ่งออกเป็นทำนองเพลงทางพื้น ทำนองบังคับทางและ กิ่งบังคับทาง ตัวอย่างรวมไปถึงการกำหนดทางเสียงของบทเพลง ความว่า

ลักษณะเด่นของการประพันธ์ทำนองเพลงเขมร คือต้องติดสำเนียงของเขามา ต้องแบ่งออกเป็นเขมรปัจจุบัน เขมรโบราณ แบ่งตามยุคเก่า ยุคกลาง และยุคใหม่ ถ้าจะแต่งเพลงให้เป็นเขมร สำเนียงเก่า ให้หันไปดูที่มีสำนวนเพลงอย่างเช่น ถ้าบังคับทางให้ดูเพลงนกเขาชะแมร์ ถ้าเป็นเพลงเก็บ ก็จะเป็นเพลงเขมรโพธิสัตว์

การประพันธ์เพลงเขมรยุคก่อนและยุคกลาง ให้เอาเพลงไทยสำเนียงลดเป็นจุดในการทำเพลง สำเนียงเขมร เพลงไทยสำเนียงลดที่เราใช้ปกติ ก็คือ ที่เราใช้ทางนอก และที่ทางใน เป็นทางทางนอก เพียงออล่าง พอเราพูดถึงทางทางนอกเพียงออล่าง ก็ต้องไปดูระดับเสียงอีก ถ้าเราตีทางนอกก็จะเป็นเพลงไทยล้วน ๆ เสียงก็จะเป็นไทยเลย พอเราลดมาหนึ่งเสียงให้สังเกตเพลงไล่พระจันทร์ สังเกตเพลงไ้คัลลัง์ คือจะเป็นเพลงเสียงในลดเสียง พอเมื่อลดเสียงแล้วสำเนียงมันจะได้

พวกนี้เป็นเพลงไทยสำเนียงเขมรทั้งนั้นแหละ แต่ชื่อมันไม่ปรากฏว่าเป็นเพลงเขมร เช่น เพลงไล่พระจันทร์ เพลงไ้คัลลัง์ ถ้าเป็นเพลงที่มองให้ชัดก็จะเป็นเพลงเขมรพวง ถ้าเภาลงไปอีก ก็เป็นสำเนียงขอม เช่นเพลงขอมเงิน เพลงขอมทรงเครื่อง พวกนี้จะเป็นเพลงกรอ บังคับทาง ส่วนถ้าเป็น

4. ธนิต อยู่โพธิ์, ระบำชุดโบราณคดี หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพนางใบศรี แสงอนันต์ ณ เมรุวัดศรีทศเทพ วันที่ 24 กรกฎาคม 2554 (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ไทภูมิ พับลิชชิ่ง จำกัด, 2554).

เพลงประเภทที่เป็นเพลงทางพื้น ก็ต้องไปดู เพลงเขมรปากท่อ

เรื่องหน้าทับก็แบ่งเป็นสองแบบ มีทั้งปรบไ้ สามชั้น และสองไม้ สามชั้น ส่วนหน้าทับที่เป็น เฉพาะ เป็นเจตนาของผู้ประพันธ์ อยากให้มันเป็นสำเนียงเขมร ก็คือหน้าทับสามชั้นนั้นแหละแต่ปรับ ให้เป็นหน้าทับเขมรไป โจ๊ะจ๊ะ โจ๊ะจ๊ะ ดิงตัง โจ๊ะจ๊ะ ดิงตัง โจ๊ะจ๊ะ ดิงตัง โจ๊ะจ๊ะ แต่ไม่จำเป็น ถึงเป็นเพลง สำเนียงเขมรก็คงใช้เป็นทั้งสองอย่างได้ ถ้าเราหยิบเพลงที่ใช้สองไม้ ก็ใช้หน้าทับสองไม้ได้ ถ้าหยิบเพลง ที่เป็นปรบไ้⁵

สำหรับเพลงระบำโบราณคดีปราสาทเขาน้อยสีชมพู กำหนดใช้หน้าทับเขมร เป็นหน้าทับพิเศษที่พัฒนาขึ้น จากหน้าทับปรบไ้ที่ใช้ในเพลงไทยสำเนียงเขมรยุคเก่าตามที่ครูไชยยะ ทางมีศรีได้อธิบายไว้ข้างต้น

นอกจากการคำนึงถึงลักษณะทำนองที่เป็นสำเนียงเขมรจากรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบเขมรแล้ว ยังปรากฏ พบว่าวัฒนธรรมวิถีชีวิตของชุมชนคลองน้ำใสอื่น ๆ โดยนายพูนสวัสดิ์ จันทรารุณี ผู้อำนวยการโรงเรียนคลองน้ำ ใส ได้อธิบายว่าปราสาทเขาน้อยสีชมพูเป็นโบราณสถานที่สร้างมาจากในยุคพระนครแต่เป็นปราสาทที่ออกมาจาก ศูนย์กลางความเจริญในยุคนั้น อาจทิ้งร่องรอยของวิถีชีวิตของผู้คนในยุคนั้นให้หลงเหลือในลวดลายต่างของปราสาท ในยุคหลังที่ชาวไทยอยู่ ที่อพยพจากเวียงจันทน์ หรือคนลาวเข้ามาอยู่ที่วิถีชีวิตก็มีความเปลี่ยนแปลงไป ปราสาทเขาน้อยจึงเป็นจุดศูนย์รวมของชุมชนในด้านวัฒนธรรมประเพณี⁶

พระครูบรรพตวรพิทักษ์ เจ้าอาวาสวัดเขาน้อย ตำบลคลองน้ำใส อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ได้ อธิบายเรื่องวัฒนธรรมดนตรีในชุมชนคลองน้ำใส ว่าไม่ปรากฏพบวัฒนธรรมด้านดนตรีพื้นบ้านในพื้นที่ชุมชนคลอง น้ำใส ความว่า

วัฒนธรรมดนตรีในละแวกชุมชนมันไม่มี มันเป็นเป่าแคน พิณ กลองยาวที่เคยมีอยู่ แต่มัน ไม่ได้สืบสาน แต่มีรำชุดมาลัยย้อย เขาน้อยสีชมพู เป็นการแสดงของนักเรียนโรงเรียน อพ.คลอง น้ำใส ที่ไปที่ไหนก็จะรำชุดนี้ ขึ้นชื่อว่าเกี่ยวเนื่องกับปราสาทเขาน้อยสีชมพู ที่เขาแต่งมาเฉพาะตาม บริบทของปราสาทเขาน้อย⁷

สอดคล้องกับนายผ่อง เกตุสอน ราษฎ์ชาวบ้าน ได้อธิบายถึงวัฒนธรรมดนตรีในชุมชนคลองน้ำใสว่าศิลปะ การแสดงมีอยู่ในชุมชนใกล้เคียง ความว่า “...พวกกลองยาว พวกพิณ สมัยก่อนมันมีอยู่ แต่เดี๋ยวนี้อะไรก็เลย ปล่อยให้ไป น่าจะมาจากภาคอีสาน เพราะโซนทางนี้ก็มาจากภาคอีสานอยู่แล้ว การแสดงจะมีอยู่ที่บ้านตุน ไกลออกไป 20 กิโลเมตรคนละตำบล เขาจะรำเกี่ยวกับพวกเขมร ญ้อ ญวน...”⁸ ทั้งนี้ สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของนายพูนสวัสดิ์ จันทรารุณี ผู้อำนวยการโรงเรียน อพ. คลองน้ำใส ที่อธิบายถึงทางวัฒนธรรมดนตรีของชุมชนคลองน้ำใส ว่า วัฒนธรรม ดนตรีของชุมชนคลองน้ำใสว่าไม่ปรากฏพบดนตรีที่เป็นดนตรีต้นฉบับของในชุมชน ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประเด็นดนตรีก็ยังไม่เป็นที่สงสัยอยู่เพราะว่าเป็นวัฒนธรรมที่หลอมรวมกัน โดยไม่มีต้นฉบับ หรือมีต้นแบบ ซึ่งในนี้ไม่มีเครื่องดนตรี ผมพยายามสืบหาเครื่องดนตรี มีคนมาให้ก็เป็นร่วมสมัย แล้ว ที่เป็นระนาด เป็นซอ แต่ดูแล้วระนาดก็คงจะไม่ใช้ไม้แข็งหรือจะเป็นกันตรึม และมีกลอง ที่ลักษณะเหมือนโหนด⁹

5. ไชยยะ ทางมีศรี, “การประพันธ์เพลงไทยสำเนียงเขมร,” สัมภาษณ์โดย กิตติภักดิ์ ชิตเทพ, 6 กรกฎาคม 2564.

6. พูนสวัสดิ์ จันทรารุณี, “ศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ตำบลคลองน้ำใส,” สัมภาษณ์โดย กิตติภักดิ์ ชิตเทพ, 29 กรกฎาคม 2564.

7. พระครูบรรพตวรพิทักษ์, “ศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ตำบลคลองน้ำใส,” สัมภาษณ์โดย กิตติภักดิ์ ชิตเทพ, 29 กรกฎาคม 2564.

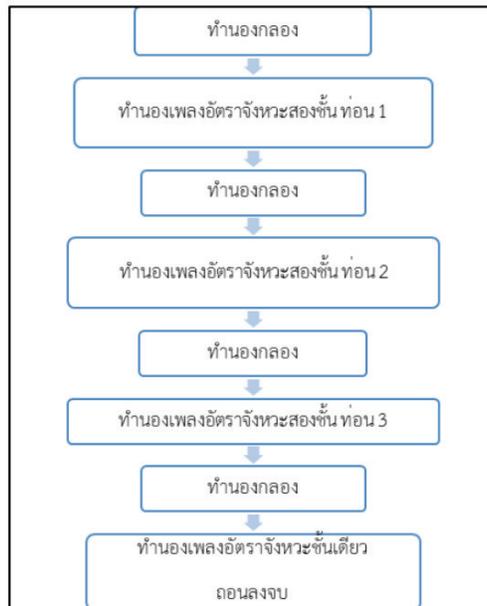
8. ผ่อง เกตุสอน, “ศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ตำบลคลองน้ำใส,” สัมภาษณ์โดย กิตติภักดิ์ ชิตเทพ, 29 กรกฎาคม 2564.

9. พูนสวัสดิ์ จันทรารุณี, “ศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ตำบลคลองน้ำใส,” สัมภาษณ์โดย กิตติภักดิ์ ชิตเทพ, 29 กรกฎาคม 2564.

เพลงระบำโบราณคดีปราสาทเขาน้อยสีชมพู ผู้วิจัยใช้การประพันธ์ตามหลักดุริยางคศิลป์ไทย โดยเป็นการประพันธ์ทำนองขึ้นใหม่จากแรงบันดาลใจ รวมไปถึงข้อมูลการศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้องกับปราสาทเขาน้อยสีชมพู ตำบลคลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว โดยกำหนดโครงสร้างของเพลง คือ ทำนองเริ่มต้น ทำนองอัตราจังหวะสองชั้น ทำนองอัตราจังหวะชั้นเดียว ทำนองลงจบ การบรรเลงทำนองเริ่มต้น (Introduction) เพื่อการเตรียมความพร้อมของบทเพลงและนำเข้าสู่เนื้อหาของทำนองอัตราจังหวะสองชั้น จากนั้นเป็นทำนองเพลงอัตราจังหวะชั้นเดียวที่เป็นการลดทอนทำนองจากสองชั้น หรือที่เรียกว่าเพลงเร็ว ก่อนจะนำสู่การสรุปในทำนองลงจบ

การกำหนดรูปแบบทำนองเพลงระบำปราสาทเขาน้อยสีชมพู สำหรับทำนองอัตราจังหวะสองชั้น แบ่งทำนองเพลงออกเป็น 3 ท่อน ที่สะท้อนถึงปราสาทเขาน้อยสีชมพู 2 ประการ ได้แก่ ประการแรก ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของปราสาทเขาน้อยสีชมพู ที่ประกอบด้วยอาคาร 3 หลัง คือ ปราสาทองค์กลาง ปราสาททิศเหนือ และอาคารด้านทิศใต้ ประการที่สอง ปราสาทเขาน้อยสีชมพูตั้งอยู่บริเวณภูเขาที่เรียงติดกัน 3 ลูก โดยตัวปราสาทนั้นตั้งอยู่บนภูเขาลูกที่สูงที่สุด และนอกจากนี้ ผู้วิจัยยังแสดงรูปแบบทำนองในเชิงสัญลักษณ์แทนตัวปราสาทเขาน้อยสีชมพูที่เคยถูกฝังดินฝังอยู่กลางป่าบนภูเขาที่ไม่มีใครพบเห็นและให้ความสนใจ จนมีผู้สำรวจขุดค้นและศึกษา ทำให้ปราสาทเขาน้อยสีชมพูกลายเป็นโบราณสถานที่สำคัญ จากนั้นทำนองเพลงจึงต่อกับทำนองเพลงอัตราจังหวะชั้นเดียว แสดงถึงการที่ปราสาทเขาน้อยสีชมพูกลายเป็นมาเป็นสถานที่สำคัญของชุมชนที่ผูกเอาวิถีชีวิต ประเพณีและความเชื่อของคนในชุมชนเข้าไว้ด้วยกัน

การประพันธ์ทำนองเพลงระบำปราสาทเขาน้อยสีชมพูขึ้นใหม่ กำหนดอัตลักษณ์ของทำนองเพลงไทยสำเนียงเขมรเป็นหลัก ซึ่งแสดงถึงการนำเสนอร่องรอยอารยธรรมเขมรโบราณจากสถาปัตยกรรมแบบปราสาท สำหรับในทำนองอัตราจังหวะชั้นเดียว ผู้ประพันธ์ได้เพิ่มทำนองเพลงไทยสำเนียงลาวที่สื่อถึงชาวชุมชนคลองน้ำใสที่เป็นชาวไทยญ้อ และการใช้วิถีชีวิตและเพณีแบบชาวไทยญ้อที่ให้ความสำคัญกับโบราณสถานปราสาทเขาน้อยสีชมพู โดยกำหนดเป็นโครงสร้างของเพลงดังนี้

ภาพที่ 4 โครงสร้างทำนองเพลง

ที่มา : ผู้วิจัย

อาจารย์มานิต เทพปฏิมาพร ผู้ประดิษฐ์ทำร่ำได้กล่าวถึงการเลือกใช้อ้องค์ประกอบภาพนูนที่เป็นลักษณะของทำร่ำอยู่ลวดลายที่ปรากฏ ได้แก่ รูปชดหอย รูปเลขแปด บนทับหลัง แผ่นผิงของตัวอาคารที่นำมาใช้เป็นลักษณะของการแปรแถว ภาพของสัตว์ในเหรียญที่ปรากฏบนทับหลัง และโบราณวัตถุที่พบ เช่น สังข์ เสาหินรูปช้าง เทวรูปสี่กร แล้วหลังจากนั้นจึงนำองค์ประกอบต่าง ๆ มาสร้างสรรค์เป็นระบำ¹⁰ ทั้งนี้ อาจารย์มานิต เทพปฏิมาพร ยังแบ่งรูปแบบของการแสดงออกเป็น 3 ช่วง สอดคล้องกับการแบ่งรูปแบบทำนองเพลงออกเป็น 3 ท่อนด้วยเช่นกัน

การกำหนดวงดนตรีที่ใช้สำหรับการบรรเลงเพลงระบำ ภัทระ คมขำได้อธิบายไว้ว่า “ดนตรีที่ใช้บรรเลงสำหรับระบำ แบ่งเป็นประเภทใหญ่ที่มีลักษณะเฉพาะและใช้อย่างทั่วไป ได้แก่วงปี่พาทย์โดยเฉพาะวงปี่พาทย์ไม้ نرم”¹¹

เนื่องจากแนวคิดการบรรเลงเพลงระบำปราสาทเขาน้อยสี่ชมพูที่ต้องการให้เกิดอารมณ์ที่หนักแน่น ผู้วิจัยจึงกำหนดใช้วงปี่พาทย์ไม้แข็งและกำหนดใช้กลองแขกในการบรรเลงกำกับจังหวะ

2. ทำนองเพลงระบำปราสาทเขาน้อยสี่ชมพู

ทำนองเริ่มต้น ขึ้นด้วยหน้าทับกลอง

-- โจ๊ะจ๊ะ	-- โจ๊ะจ๊ะ	-- โจ๊ะจ๊ะ	ดิงทั้งดิงทั้ง	-- โจ๊ะจ๊ะ	ดิงทั้งดิงทั้ง	โจ๊ะจ๊ะดิงทั้ง	ดิงทั้งโจ๊ะจ๊ะ
------------	------------	------------	----------------	------------	----------------	----------------	----------------

-- โจ๊ะจ๊ะ	ดิงทั้งโจ๊ะจ๊ะ	-- โจ๊ะจ๊ะ	ดิงทั้งโจ๊ะจ๊ะ	-- โจ๊ะจ๊ะ	ดิงทั้งดิงทั้ง	โจ๊ะจ๊ะดิงทั้ง	ดิงทั้งโจ๊ะจ๊ะ
------------	----------------	------------	----------------	------------	----------------	----------------	----------------

-- โจ๊ะจ๊ะ	-- โจ๊ะจ๊ะ	-- โจ๊ะจ๊ะ	ดิงทั้งดิงทั้ง	-- โจ๊ะจ๊ะ	ดิงทั้งดิงทั้ง	โจ๊ะจ๊ะดิงทั้ง	ดิงทั้งโจ๊ะจ๊ะ
------------	------------	------------	----------------	------------	----------------	----------------	----------------

ซ้ำ

ทำนองเพลง

ท่อนที่ 1

----	--- ร	----	- ด - ร	- ฟ - ช	- ล - ช	ล ช --	- ฟ - ฟ
----	--- ล	----	- ช - ล	- ฟ - ช	- ล - ช	-- ฟ ร	- ด - ร

----	- ฟ - ร	----	- ด - ร	- ฟ - ช	- ล - ช	ล -- ช	ล ดี - ดี
----	- ฟ - ล	----	- ช - ล	- ฟ - ช	- ล - ช	- ช ฟ -	--- ล

----	--- ร	----	- ดี - ร	- ร --	- ดี - ร	- ร ร ร	- ดี - ล
----	--- ฟ	----	- ด - ร	- ฟ --	- ด - ร	- ช ฟ ร	- ด - ล

10. มานิต เทพปฏิมาพร, “การประดิษฐ์ทำร่ำระบำปราสาทเขาน้อยสี่ชมพู,” สัมภาษณ์โดย กิตติภรณ์ ชิตเทพ, 12 มิถุนายน 2564.

11. ภัทระ คมขำ, *เพลงระบำ* (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2561).

----	---ล	---ล	-ลชฟ	-ล--	ชล--	ลช--	ฟฟ-ฟ
----	-ร--	-ร--	-ลชฟ	--ชฟ	---ช	--ฟร	-ด-ร

กลับต้น

--โจ๊ะจ๊ะ	--โจ๊ะจ๊ะ	--โจ๊ะจ๊ะ	ตงทังตงทัง	--โจ๊ะจ๊ะ	ตงทังตงทัง	โจ๊ะจ๊ะตงทัง	ตงทังโจ๊ะจ๊ะ
-----------	-----------	-----------	------------	-----------	------------	--------------	--------------

ท่อนที่ 2

----	---ร	----	-ด-ร	---ด	รฟ-ฟ	ฟร--	ดด-ด
----	---ล	----	-ช-ล	-ล--	---ร	--ดล	-ช-ล

----	--ฟช	-ล--	-ช--	ลช--	--ฟช	ลช-ช	-ล-ดี
----	ดร--	--ชฟ	-ร--	--ฟร	ดร--	--ฟร	-ม-ด

----	---ล	----	-ดี-วี	-วี--	-วีวีวี	---ดี	---ล
----	---ม	----	-ด-ร	-ฟ--	-ชฟร	---ด	---ล

----	---ล	---ล	-ลชฟ	-ล--	ชล--	ลช--	ฟฟ-ฟ
----	-ร--	-ร--	-ลชฟ	--ชฟ	---ช	--ฟร	-ด-ร

กลับต้น

--โจ๊ะจ๊ะ	--โจ๊ะจ๊ะ	--โจ๊ะจ๊ะ	ตงทังตงทัง	--โจ๊ะจ๊ะ	ตงทังตงทัง	โจ๊ะจ๊ะตงทัง	ตงทังโจ๊ะจ๊ะ
-----------	-----------	-----------	------------	-----------	------------	--------------	--------------

ท่อนที่ 3

----	--ดีวี	-มี--	-วี--	--ดีล	--ดีวี	-มี--	-วี--
----	ชล--	--วีดี	-ล--	-ล--	ชล--	--วีดี	-ล--

----	-- ตั้ รึ	- มึ --	- รึ --	-- ตั้ ล	-- ตั้ รึ	มึ - มึ -	---- ล
----	ช ล --	-- รึ ตั้	- ล --	- ล --	ช ล --	- ตั้ - รึ	ตั้ ล ช -

--- ร	- ล --	ตั้ รึ --	ตั้ - ล ตั้	-- ล ล	- ช - ล	- รึ --	ตั้ ล --
--- ล	- ล --	-- ตั้ ล	- ช --	- ล --	- ช - ล	-- ตั้ ล	-- ช ฟ

----	---- ล	---- ล	- ล ช ฟ	- ล --	ช ล --	ล ช --	ฟ ฟ - ฟ
----	- ร --	- ร --	- ล ช ฟ	-- ช ฟ	---- ช	-- ฟ ร	- ด - ร

กลับต้น

ทำนองอัตราจังหวะชั้นเดียว

-- โจ๊ะจ๊ะ	ดิงทั้งดิงทั้ง	โจ๊ะจ๊ะดิงทั้ง	ดิงทั้งโจ๊ะจ๊ะ	-- โจ๊ะจ๊ะ	ดิงทั้งดิงทั้ง	โจ๊ะจ๊ะดิงทั้ง	ดิงทั้งโจ๊ะจ๊ะ
------------	----------------	----------------	----------------	------------	----------------	----------------	----------------

----	- ด - ร	- ฟ - ช	- ด - ร	-- ฟ -	- ร --	ล -- ช	ล ตั้ - ตั้
----	- ช - ล	- ฟ - ช	- ช - ล	---- ร	ด ---	- ช ฟ -	---- ล

-- ตั้ ตั้	- รึ - รึ	- รึ - รึ	ตั้ ล --	- ล --	ช ล --	ล ช --	ฟ ฟ - ฟ
- ด --	- ร - ฟ	- ฟ - ร	ด ล --	-- ช ฟ	---- ช	-- ฟ ร	- ด - ร

----	- ด - ร	- ฟ - ช	- ด - ร	-- ฟ -	- ร --	ล -- ช	ล ตั้ - ตั้
----	- ช - ล	- ฟ - ช	- ช - ล	---- ร	ด ---	- ช ฟ -	---- ล

-- ตั้ ตั้	- รึ - รึ	- รึ - รึ	ตั้ ล --	- ล --	ช ล --	ล ช --	ฟ ฟ - ฟ
- ด --	- ร - ฟ	- ฟ - ร	ด ล --	-- ช ฟ	---- ช	-- ฟ ร	- ด - ร

บรรเลงนำ

บรรเลงตาม

----	- ฟ - ร	- ฟ - พ	- ร ด ร	- ล ด -	ล ช - -	ฟ ร - -	- - ด ร
				- - - ช	- - ฟ ร	- - ด ล	ช ล - -

บรรเลงนำ

บรรเลงตาม

----	- ฟ - ร	- ฟ - พ	- ร ด ร	- ล ด -	ล ช - -	ฟ ร - -	- - ด ร
				- - - ช	- - ฟ ร	- - ด ล	ช ล - -

----	ช ล - ล	- ล ด -	ฟ ช - ช	- ช ล -	ร ฟ - ฟ	- ฟ ช -	ด ร - ร
- - - ฟ	- - ช -	ช - - ร	- - ฟ -	ฟ - - ด	- - ร -	ร - - ล	- - ด -

----	ช ล - ล	- ล ด -	ฟ ช - ช	- ช ล -	ร ฟ - ฟ	- ฟ ช -	ด ร - ร
- - - ฟ	- - ช -	ช - - ร	- - ฟ -	ฟ - - ด	- - ร -	ร - - ล	- - ด -

กลับต้น

3. การวิเคราะห์ทำนองเพลงระบำโบราณคดีปราสาทเขาน้อยสีชมพู

การวิเคราะห์ทำนองเพลงระบำโบราณคดีปราสาทเขาน้อยสีชมพู แบ่งประเด็นได้ดังนี้

3.1 สังคีตลักษณ์

เพลงระบำโบราณคดีปราสาทเขาน้อยสีชมพู ประกอบด้วยทำนองเพลงอัตราจังหวะสองชั้น จำนวน 3 ท่อน
ทำนองเพลงอัตราจังหวะชั้นเดียว จำนวน 1 ท่อน

เพื่อความเข้าใจในรูปแบบและสังคีตลักษณ์ของเพลงระบำปราสาทเขาน้อยสีชมพูผู้วิจัยขอกำหนดสัญลักษณ์
ดังนี้ ตัวอักษร ก ข ค แทนท่วงทำนองต่าง ๆ โดยกำหนดให้ความยาวของทำนองเพลง เป็น 1 ท่อน ผู้วิจัยกำหนด
สังคีตลักษณ์ เป็น 1 ตัวอักษร ซึ่งสามารถแสดงสังคีตลักษณ์ของบทเพลง ดังต่อไปนี้

ทำนองอัตราจังหวะสองชั้น ท่อนที่ 1 แทนสัญลักษณ์ ก/
ทำนองอัตราจังหวะสองชั้น ท่อนที่ 2 แทนสัญลักษณ์ ข/
ทำนองอัตราจังหวะสองชั้น ท่อนที่ 3 แทนสัญลักษณ์ ค/
ทำนองอัตราจังหวะชั้นเดียว แทนสัญลักษณ์ ง/

3.2 จังหวะ

ผู้วิจัยขอแสดงลักษณะของจังหวะ ในการบรรเลงเพลงระบำโบราณคดีปราสาทเขาน้อยสีชมพูที่จะทำการ
วิเคราะห์ โดยจะแสดงรายละเอียด ออกเป็น 2 ประเด็นได้แก่ จังหวะฉิ่ง และจังหวะกลอง

3.2.1 จังหวะฉิ่ง

จังหวะฉิ่งในบทเพลงในเพลงระบำโบราณคดีปราสาทเขาน้อยสีชมพู เป็นการบรรเลงด้วยอัตราฉิ่งสามัญ แบ่ง
ออกตามลักษณะของบทเพลงที่เรียงร้อยไว้ ได้แก่

อัตราจังหวะสองชั้น

--- ฉิ่ง	--- ฉับ						
----------	---------	----------	---------	----------	---------	----------	---------

อัตราจังหวะชั้นเดียวในเพลงเร็ว

- ฉิ่ง - ฉับ							
--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

3.2.2 จังหวะหน้าทับ

จังหวะหน้าทับในบทเพลงในเพลงระบำโบราณคดีปราสาทเขาน้อยสีชมพูเป็นการบรรเลงด้วยกลองแขก ได้แก่

อัตราจังหวะ สองชั้น

-- โจ๊ะจ๊ะ	ดิงทั้งโจ๊ะจ๊ะ	-- โจ๊ะจ๊ะ	ดิงทั้งโจ๊ะจ๊ะ	-- โจ๊ะจ๊ะ	ดิงทั้งดิงทั้ง	โจ๊ะจ๊ะดิงทั้ง	ดิงทั้งโจ๊ะจ๊ะ
------------	----------------	------------	----------------	------------	----------------	----------------	----------------

อัตราจังหวะ ชั้นเดียว

-- โจ๊ะจ๊ะ	ดิงทั้งดิงทั้ง	โจ๊ะจ๊ะดิงทั้ง	ดิงทั้งโจ๊ะจ๊ะ
------------	----------------	----------------	----------------

นอกจากนี้ ยังพบการใช้กระสวนจังหวะพิเศษ ในทำนองเพลงอัตราจังหวะชั้นเดียว ประโยคที่ 5 และประโยคที่ 6 ดังนี้

----	- ตุ่ม - ตุ่ม						
------	---------------	------	---------------	------	---------------	------	---------------

การวิเคราะห์ทำนองเพลงอัตราจังหวะสองชั้น ท่อนที่ 1

ทำนองเพลงอัตราจังหวะสองชั้น ท่อนที่ 1 กำหนดใช้บันไดเสียงทางเพียงออล่าง ประกอบด้วยกลุ่มเสียงปัญญามูล พซลxดรx แบบสมบูรณไม่พบการใช้เสียงนอกกลุ่มเสียงประกอบการดำเนินทำนอง คู่เสียงที่พบเป็นเสียงคู่ 3 คู่ 4 คู่ 6 และคู่ 8 ซึ่งเป็นคู่ 4 และคู่ 8 เป็นส่วนใหญ่ การดำเนินทำนองเป็นการดำเนินทำนองแบบกึ่งบังคับทาง ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองจะเห็นได้ว่า ทำนองเริ่มจากช่วงเสียงต่ำ แล้วค่อย ๆ เคลื่อนที่ไปยังช่วงเสียงที่สูงขึ้น ความโดดเด่นของทำนองเป็นการดำเนินทำนองที่เรียบง่าย กระสวนทำนองมีลักษณะคล้ายกันในประโยคที่ 1 ประโยคที่ 2 และประโยคที่ 3 โดยประโยคที่ 4 มีการเปลี่ยนกระสวนทำนองเพียงเล็กน้อย ปรากฏกพบทำนองในประโยคที่ 4 วรรคทำ ที่มีการใช้มือฆ้องแบบเฉพาะที่สร้างความโดดเด่นให้กับทำนองเพลง

การวิเคราะห์ทำนองเพลงอัตราจังหวะสองชั้น ท่อนที่ 2

ทำนองเพลงในอัตราจังหวะสองชั้น ท่อนที่ 2 กำหนดใช้บันไดเสียงทางเพียงออล่าง ประกอบด้วยกลุ่มเสียงปัญญามูล พซลxดรx พบการใช้เสียงนอกกลุ่มเสียง คือเสียงมี ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 2 เพื่อประกอบการบรรเลง

ห้องวงใหญ่ในลักษณะขั้นคู่ คู่เสียงที่พบเป็นเสียงคู่ 3 คู่ 4 คู่ 6 และคู่ 8 ซึ่งเป็นคู่ 4 และคู่ 8 เป็นส่วนใหญ่ เช่นเดียวกับทำนองเพลงในท่อนที่ 1 การดำเนินทำนองยังคงเป็นการดำเนินทำนองแบบกึ่งบังคับทาง ลักษณะการเคลื่อนที่ของทำนองจะเห็นได้ว่า ทำนองเริ่มจากช่วงเสียงต่ำ แล้วค่อย ๆ เคลื่อนที่ไปยังช่วงเสียงที่สูงขึ้น ความโดดเด่นของทำนองคือพบลักษณะของทำนองที่วนในลักษณะของเส้นโค้ง และลักษณะการดำเนินทำนองแบบเรียบง่าย กระสวนทำนองโดยส่วนใหญ่มีลักษณะคล้ายกันในประโยคที่ 1 และประโยคที่ 3 โดยประโยคที่ 2 และประโยคที่ 4 มีกระสวนทำนองที่แตกต่างกันเพียงเล็กน้อย พบการใช้ทำนองแบบจังหวะยกเพื่อทำนองในประโยคที่ 4 วรรคทำ ที่มีการใช้มือห้องแบบเฉพาะที่สร้างความโดดเด่นให้กับทำนองเพลง ซึ่งเป็นการซ้ำทำนองทำนองเพลงเช่นเดียวกับท่อนที่ 1

การวิเคราะห์ทำนองเพลงอัตราจังหวะสองชั้น ท่อนที่ 3

ทำนองเพลงในอัตราจังหวะสองชั้น ท่อนที่ 3 กำหนดใช้บันไดเสียงจำนวน 2 บันไดเสียง ได้แก่ บันไดเสียงทางนอกประกอบด้วยกลุ่มเสียงปัญจมูล $ด\text{ร}\text{ม}\text{ซ}\text{ล}\text{ซ}$ ในประโยคที่ 1 ประโยคที่ 2 และประโยคที่ 3 และบันไดเสียงทางเพียงออล่าง ประกอบด้วยกลุ่มเสียงปัญจมูล $\text{ฟ}\text{ซ}\text{ล}\text{ด}\text{ร}\text{ซ}$ ในประโยคที่ 4 ซึ่งแตกต่างจากทำนองเพลงในท่อนที่ 1 และท่อนที่ 2 พบการใช้เสียงทำนองที่เป็นสะพานเสียง (bridge) เชื่อมทำนองของทั้ง 2 บันไดเสียงไว้อย่างราบรื่น คู่เสียงที่พบเป็นเสียงคู่ 4 และคู่ 8 เท่านั้น การดำเนินทำนองยังคงเป็นการดำเนินทำนองแบบกึ่งบังคับทาง ลักษณะของทำนองเป็นทำนองถี่ ๆ มากกว่าท่อนที่ 1 และท่อนที่ 2 เห็นได้ว่า ความโดดเด่นของทำนองคือพบลักษณะของทำนองที่วนในลักษณะของเส้นโค้ง และลักษณะการดำเนินทำนองแบบเรียบง่าย พบการใช้ทำนองแบบจังหวะยกเพื่อทำนองในประโยคที่ 4 วรรคทำ ที่มีการใช้มือห้องแบบเฉพาะที่สร้างความโดดเด่นให้กับทำนองเพลง ซึ่งเป็นการซ้ำทำนองทำนองเพลงเช่นเดียวกับท่อนที่ 1 และท่อนที่ 2

การวิเคราะห์ทำนองเพลงเร็ว

ทำนองเพลงเร็ว เป็นทำนองเพลงที่ไม่เกี่ยวข้องกับทำนองอัตราจังหวะ สองชั้น เป็นทำนองท่อนเดียว ความยาว 8 ประโยค ทำนองเพลงเร็วกำหนดใช้บันไดเสียงทางเพียงออล่าง ประกอบด้วยกลุ่มเสียงปัญจมูล $\text{ฟ}\text{ซ}\text{ล}\text{ด}\text{ร}\text{ซ}$ ในประโยคที่ 4 ทั้งหมด คู่เสียงได้แก่เสียงคู่ 3 คู่ 4 คู่ 6 และคู่ 8 เท่านั้น ซึ่งการดำเนินทำนองส่วนใหญ่เป็นทำนองถี่ ๆ ใช้มือห้องแบบแจ่มมือซ้ายขวาเป็นสำคัญ ทำนองเพลงแบบกึ่งบังคับทาง ความโดดเด่นของทำนองคือพบการใช้หน้าทับพิเศษเพื่อแสดงถึงสำเนียงลาวที่ผู้ประพันธ์ประพันธ์ไว้ในเพลงเร็ว สื่ออัตลักษณ์ของชาวชุมชนคลองน้ำใสที่ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภู่อ ลักษณะของทำนองที่ซ้ำวนของเพลงเร็วแสดงถึงความรื่นเริง

ภาพที่ 5 การนำเสนอระบำโบราณคดีปราสาทเขาน้อยสีชมพูในงานวันคล้ายวันสถาปนา
คณะดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพา

ภาพที่ 6 การนำเสนอระบำโบราณคดีปราสาทเขาน้อยสีชมพูในงานศิลปวัฒนธรรมอุดมศึกษา

ที่มา : ผู้วิจัย

ผลสรุปการดำเนินการวิจัย

การประพันธ์ทำนองเพลงระบำปราสาทเขาน้อยสีชมพูชิ้นใหม่ กำหนดลักษณะของทำนองเพลงไทยสำเนียงเขมรเป็นหลัก ซึ่งแสดงถึงการนำเสนอร่องรอยอารยธรรมเขมรโบราณจากสถาปัตยกรรมแบบปราสาท สำหรับในทำนองอัตราจังหวะชั้นเดียว ผู้ประพันธ์ได้เพิ่มทำนองเพลงไทยสำเนียงลาวที่สื่อถึงชาวชุมชนคลองน้ำใสที่เป็นชาวไทยญ้อ และการใช้วิถีชีวิตและเพณีแบบชาวไทยญ้อที่ให้ความสำคัญกับโบราณสถานปราสาทเขาน้อยสีชมพู

จากการวิเคราะห์ทำนองเพลงเพลงระบำปราสาทเขาน้อยสีชมพู ประกอบด้วยทำนองเพลงอัตราจังหวะสองชั้นจำนวน 3 ท่อน ทำนองเพลงอัตราจังหวะชั้นเดียว จำนวน 1 ท่อน ซึ่งเป็นทำนองที่ประพันธ์ขึ้นใหม่ไม่มีความเกี่ยวข้องกัน สังเกตลักษณะปรากฏในรูปแบบ ก/ ข/ ค/ ง/ ลักษณะของจังหวะ ของการบรรเลงเพลงระบำโบราณคดีปราสาทเขาน้อยสีชมพู แบ่งออกเป็น 2 จังหวะฉิ่ง และจังหวะกลอง จังหวะฉิ่งที่ใช้เป็นการบรรเลงด้วยอัตราฉิ่งสามัญ อัตราจังหวะสองชั้น จังหวะหน้าทับเป็นการบรรเลงด้วยหน้าทับเขมรอัตราจังหวะสองชั้น และอัตราจังหวะชั้นเดียว และพบการใช้หน้าทับแบบพิเศษในช่วงทำนองเพลงเร็วที่เป็นสำเนียงลาว

ระบำโบราณคดีปราสาทเขาน้อยสีชมพู กำหนดใช้บันไดเสียงทางเพียงออล่าง ประกอบด้วยกลุ่มเสียงปัญจมูล พซลขตรx ซึ่งเป็นบันไดเสียงหลัก และบันไดเสียงทางทางนอกประกอบด้วยกลุ่มเสียงปัญจมูล ดรมขลขรองลงมาตามลำดับ การดำเนินทำนองของบทเพลงเป็นการดำเนินทำนองแบบกึ่งบังคับทาง ไม่ปรากฏพบการบรรเลงแบบอัตลักษณ์เข้าแบบ บทเพลงแสดงออกถึงเพลงไทยสำเนียงเขมร ที่สื่อถึงตัวโบราณสถานปราสาทเขาน้อยสีชมพู และสำเนียงลาวที่สื่อถึงชาวพื้นถิ่นชุมชนคลองน้ำใสที่มีเชื้อสายไทยญ้อ ลักษณะสำคัญอีกประการคือ บทเพลงเริ่มจากการดำเนินทำนองแบบเรียบง่าย ๆ ด้วยทำนองแบบห่าง แล้วจึงค่อยกระชับขึ้นเป็นการดำเนินทำนองแบบสนุกสนานที่สื่อถึงงานประเพณีบุญขึ้นเขาของชาวชุมชนคลองน้ำใส

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยในรูปแบบวิจัยสร้างสรรค์ เป็นการใช้องค์ความรู้ระเบียบวิธีวิจัยด้านดุริยางคศิลป์ไทยสร้างสรรค์ผลงานดุริยางคศิลป์ใหม่แบบประเพณีโดยเชื่อมโยงเอาพื้นที่ เวลา และคนเข้าด้วยกัน ผลการสร้างสรรค์สามารถใช้เป็นสื่อด้านวัฒนธรรม หรือส่งเสริม สร้างมูลค่าให้กับพื้นที่ในชุมชน โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคตะวันออก ซึ่งยังมีพื้นที่เชิงวัฒนธรรมอีกหลายแห่ง เช่น ชุมชนโบราณโคกพนมดี เมืองพระรถ หรือโบราณสถานอื่นที่สามารถใช้ความรู้ด้านระเบียบวิธีวิจัยในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ต่อไปในอนาคต

บรรณานุกรม

Jantrawut, Poonsawat. “Art and culture in Klong Namsai sub-district.” Interview by Kittipan Chittep. July, 29, 2021.

พูนสวัสดิ์ จันทราวุฒิ. “ศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ตำบลคลองน้ำใส.” สัมภาษณ์โดย กิตติภรณ์ ชิตเทพ. 29 กรกฎาคม 2564.

Jaturapat, Laksanavadee. “Series of archaeological dance songs: a creative work of Montri Tramod.” Master of Arts in Cultural Studies Thesis, Mahidol University, 2000.

ลักษณาวัดี จตุรภัทร์. “งานสร้างสรรค์เพลงระบำชุดโบราณคดี ของครูมนตรี ตราโมท.” วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล, 2543.

Katesorn, Phong. “Art and culture in Klong Namsai sub-district.” Interview by Kittipan Chittep. July, 29, 2021.

พงษ์ เกตุสอน. “ศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ตำบลคลองน้ำใส.” สัมภาษณ์โดย กิตติภรณ์ ชิตเทพ. 29 กรกฎาคม 2564.

Komkam, Pattara. *Rabam Music*. Bangkok: The Chulalongkorn University Press, 2018.

ภัทระ คมขำ. *เพลงระบำ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2561.

Ministry of Culture. “Tourist Attraction Kaanoi See Chompoo in Sakaeo Province.”

<http://www.m-culture.in.th/album/185407>.แหล่งท่องเที่ยวปราสาทเขาน้อยสี่ชมพู. กระทรวงวัฒนธรรม. “แหล่งท่องเที่ยวปราสาทเขาน้อยสี่ชมพู จังหวัดสระแก้ว.” <http://www.m-culture.in.th/album/185407>.แหล่งท่องเที่ยวปราสาทเขาน้อยสี่ชมพู.

Phra Kru Banpot Worra Phitak. “Art and culture in Klong Namsai sub-district.” Interview by Kittipan Chittep. July, 29, 2021.

พระครูบรรพตวรพิทักษ์. “ศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ตำบลคลองน้ำใส.” สัมภาษณ์โดย กิตติภรณ์ ชิตเทพ. 29 กรกฎาคม 2564.

Thangmisi, Chaiya. “Thai traditional music composition in Khamer dialect.” Interview by Kittipan Chittep. July, 6, 2021.

ไชยยะ ทางมีศรี. “การประพันธ์เพลงไทยสำเนียงเขมร.” สัมภาษณ์โดย กิตติภรณ์ ชิตเทพ. 6 กรกฎาคม 2564.

Theppatimaporn, Manit. “Prasat Kaonoi Si Chompoo dance choreography.” Interview by Kittipan Chittep. June, 12, 2021.

มานิต เทพปฏิมาพร. “การประดิษฐ์ท่าร่ำรำปราสาทขาน้อยสี่ชมพู่.” สัมภาษณ์โดย กิตติภรณ์ ชิตเทพ. 12 มิถุนายน 2564.

Yupho, Thanit. *The Archaeological Dance A memorial book in the funeral of Ms. Baisri Sanganan At Wat Tri Thotsathep Worawihan crematory, 24 July 2011.* Bangkok: Thaiphum Publishing Co. Ltd., 2011.

ธนิต อยู่โพธิ์. *ระบำชุดโบราณคดี หนังสือที่ระลึกงานพระราชทานเพลิงศพนางใบศรี แสงอนันต์ ณ เมรุวัดตรีทศเทพ วันที่ 24 กรกฎาคม 2554.* กรุงเทพมหานคร : บริษัท ไทภูมิ พับลิชชิ่ง จำกัด, 2554.